

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
 v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščena od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
 v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Veliko zborovanje naprednega učiteljstva v Trstu.

XXIII. skupščina Zaveze dne 4. in 5. t. m.

Mi vstajamo in vas je strah. — Napredna javnost za napredno učiteljstvo. — Pred zborovanjem. — Pričetek zborovanja. — Zborovanje delegacije. — Izlet. — Glavno zborovanje. — Poučni izleti. — Odmev našega zborovanja po domovini. — Rezultati.

Mi vstajamo in vas je strah . . .

Prav tipično se je pojavilo javskanje klerikalnega časopisja ravno v letošnjem letu pred našim zborovanjem. Na višku je teror klerikalizma nad slovenskim naprednim učiteljstvom, le še par udarcev, pa bi učiteljski stan padel zopet pod robstvo duhovništva, in duhovska aristokracija bi zopet zavladovala v polni meri nad slovenskim ljudstvom v znamenju rimskega klerikalizma, v znamenju konkordatske šole in v znamenju prokletstva rimekega papeštva nad sedanjim državnim ljudskošolskim zakonom.

V Trst, k morju je počil strel!

In vzravnala se je armada naprednega učiteljstva, oblekla praznično obleko in se napotila v Trst, da v dostojnem številu proslavi svoj praznik.

Na boj nas kliče strel!

K delu za stanovsko pravo, za osvoboditev šole iz rok narodnih tlačilcev in zatiralcev njega duševne svobode! Šolo — nam! Ne potrebujemo nič varuštva, sicer je boj neizogiben! Pravice, ki se jih je prilastil duhovski stan nad učiteljstvom, niso zgodovinske pravice, temveč so le še simbol srednjeveškega absolutizma, zato bodo morale pasti. **Mi hočemo biti svobodni, ker hočemo, da bo tudi narod svobodni!**

Napetost je dospela do točke skrajnosti, zato je dvoje mogoče: ali sili popustiti in da nasilnejša poda zmernejši njene pravice, ali

pa lok počni in stre tako nasilje, ki ga je npenjalo, njega moč.

Le tulite sedaj in proklinjajte „brezverce“; tudi hinavščina ima svoj vrhunec in mora zopet v nižavo, če hoče iti zopet kvišku.

Tedaj napoči naš dan, ne dan našega maščevanja, temveč dan naše zmage!

V času največjega pritiska na naš stan, vam povemo javno: Izročite nam naše pravice, ki ste si jih prilastili, zopet nazaj, sicer nam jih bode te primorani oddati!

Mi vstajamo in vas je strah, zato ste tako kričali že pred našim zborovanjem, kaj ne bi po zborovanju. Da, da, kričite in vpijete, ker se zavedate, da je boj za osvobodjenje duha narodu, boj zoper brezstidnosti klerikalizma, boj zoper narodovo tlačilce in boj zoper narodovo robstvo enemu stanu in boj za zmago nesebičnega narodovega borilca in osvoboditelja — učiteljskega stanu in šole.

Tudi mi se tega zavedamo in tega se zaveda vse slovensko napredno učiteljstvo, to je večina učiteljstva slovenskega naroda; in le, če bi se tega ne zavedali, bi se vdali vašemu nasilju in inkviziciji — od vaše strani — nad nami.

Zavedamo se, da le oni, ki je preplovil svet današnje znanosti in vede, ki pojmi svobodo, se samo lahko tudi bori za svobodo svojo in svoje domovine; za svobodo duha!

Zato vaš krik, zato zaduje napenjanje, vaših nasilnih moči; tudi tega se ne ustrašimo v boju za svojo svobodo!

Do danes nismo odločneje posezali v narodne zadeve, toda danes lahko trdimo, da so naše vrste izčiščene in da imamo samo trdne in neustrašne moče in žene v svojih vrstah, pripomogli ste nam k temu tudi vi — zato se lahko vedno zanašamo na svojo moč in bomo pričeli v tem znamenju tudi odločneje posezati v narodne zadeve in bomo gledali, da se tudi v tem oziru izpopolnimo in organizujemo.

To bo pot do naše osvoboditve in naše zmage. — Kdor ima čisto narodno vest, ta jo mirno pričakuje!

Kako se bojujejo zoper nas.

Ker nas ni strah pred našimi člani, kakor je to voditelje „napredujoče“ Slomškove zveze, zato priobčujemo njih poročilo pred našim zborovanjem dobesedno po „Slovencu“ (št. 121.) in dostavljamo sami še to — na kar je pisec konfuznega članka pozabil.

Članek se glasi:

„Vzdržema navzdol. (Iz učiteljskih krogov.) Odkar so proglasili liberalni učiteljski kolododje Zaveze avstrijskih jugoslovanskih društev za strankarsko organizacijo, pada nje ugled leto za letom. Z imenovanjem Hribarja in dr. Tavčarja častnim članom, so menili Dimnikarji in Jelenčevci zainteresirati slovensko javnost za sveto učiteljsko stvar. A se jim ni po-

srečilo. Par protežejev je sicer uživalo naklonjenost visokih gospodov, a učiteljsko vprašanje se ni pomaknilo za liberalne ere niti za korak začetnemu cilju. To prizna danes najzagriženjši učiteljski jutrovec.

Z liberalno stranko vred pozabilo je učiteljstvo na mase naroda. Liberalno učiteljstvo ni hotelo poznati ljudstva, omalovaževalo ga je v šoli in izven nje, sploh pri vsaki priliki. Liberalno učiteljstvo je nasprotno našim po vsej deželi zrastlim za drugam. Hotelo je v svoji brezmejni kratkovidnosti gospodarsko z vso silo preprečiti osamosvojitve malega kmetskega, ne sluteč, da izgublja tako zadnje trohice simpatije poštene slovenske kmetijske duše. Nahujskano po liberalnih mogoteh je oblivalo duhovski stan z gnojnic. In uspeh? Danes stoji slovensko liberalno učiteljstvo brez vsake moči in vpliva, umazano samo od nog do glave na kupu gnoja s svojim „Jutrom“ vred in s strahom v srecu pričakuje ljudske sodbe in obsodbe. Kako dolgo še ne bo spoznalo slovensko liberalno učiteljstvo, da je izšlo iz krščanskega ljudstva in zanj. Kako dolgo bo s svojim bedastim delovanjem poglabljalo že itak široko zevajočo prepado, ki ga loči od ljudstva? Kako dolgo se bo, zastrupljeno pod krinko stanovske organizacije po brezvestnem časopisju odtujevalo veri svojih očetov?“

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemiš.
(Dalje.)

IV. Učiteljstvo; njegov gmotni in duševni položaj.

Prvi posvetni učitelj v tržaški okolici je bil brzkone škedenjski učitelj Lovro Zupanc, nastavljen l. 1827. z letno plačo 200 gold. in 100 gold. stanarine. Duhovniki-učitelji pa so sprejemali letno remuneracijo 100 gold. Za pouk ženskih ročnih del je sprejemala Zupancova žena 50 gold. letno.

Magistrat je plačeval za pouk v ponavljalni ali nedeljski šoli posebno nagrado 25 gl., leta 1833. pa že 30 gl. Istega leta beremo, da učitelja na Opčinah in na Katinari nista sprejela običajne nagrade zaradi brezbriznosti v nadaljevalnem pouku. Odsedaj naprej bodo sprejemali nagrado le marljivi. Istega leta pozivlja okrož. šol. nadzorstvo one učitelje, „ki si laskajo, da imajo pravico“ do te nagrade, naj predložijo kapit. konsistoriju pravilno izpolnjene in podpisane obrazce o pouku in na-

predku nedeljske šole. Pravilno podpisani so bili ti obrazci, ako jih je podpisal učitelj, krajni šolski ogleđa, dušni pastir, okrajna politična oblast, oziroma magistrat in okrožni šolski ogleđa.

No, l. 1834. so nagrado sprejeli zopet vsi učitelji. Strahovali so jih pač z ene strani, kakor so jih z druge priganjali k večji marljivosti z obljubami, da bodo imena za ponavljalni pouk zaslužnih učiteljev javno objavljena, in da jim bo izrečeno posebno priznanje.

Leta 1836. pa se je določilo, da je prošnje za to nagrado poslati letno, in sicer tekem 14 dni po sklepu šolskega leta potom vodstva (t. j. dušnega pastirja) ali okrožnega šolskega nadzorstva škofijskemu konzistoriju. Od tega so romale s skupnim seznamkom in priporočilom na magistrat, od tega zopet na gubernij. In to leto za letom! Da se gospoda ni naveličala!

Leta 1855. predlaga škofijski konzistorij magistratu, naj to nagrado zviša. Magistrat odvrne, da več nego 40 gl. ne more obljubiti.

O pavšalu sem že poročal v II. odstavku, tudi o usodi, ki je zadela l. 1858. skupno prošnjo okoliškega učiteljstva za njega povišanje. Ali to ni bila prva skupna akcija okoliškega učiteljstva za izboljšanje svojega gmotnega položaja. Že l. 1847. so se okoliški učitelji obrnili s skupno prošnjo za draginjsko

doklado na magistrat. Ta je prošnjo odbil 13. marca 1847. s pripombo, da bi ugodil prošnji le v slučaju, da vsi mestni uradniki dobe tako doklado, na kar pa sedaj ni misliti. „Nobenega povoda pa ni, da bi mestni okoliški učitelji tvorili izjemo, saj so razmerno boljše plačani kot drugi mestni uradniki, in ker gotovo malo učiteljev na deželi uživa tako dobro ali celo boljše plačo kakor oni. Sicer pa so itak pred kratkim časom dobili 5 gl. letno več na pavšalu in nekateri tudi povisek na stanarini. Sicer pa se magistrat čudi, da je med prosilci podpisan neki pomočnik Matevž Čišman, ki se je zadovoljil v prejšnjih letih z manj nego 100 gl. letno in jih gotovo tudi več ni vreden.“

Ubogi Matevž Čišman, po tvoji glavi je padlo! Tako se je ponesrečilo prvo skupno gibanje okoliškega učiteljstva. Je li so bili okoliški učitelji res potrebni draginjske doklade, ne vem, brzkone da. Da so pa bili razmeroma še dobro plačani, dokazujejo sledeči podatki;

Leta 1848. je razpisana služba učitelja-organista pri Sv. Križu z letno plačo 300 gl., a brez stanovanja in brez stanarine. Leta 1849. je razpisana učiteljska služba v Škedenju. 250 gl. letne plače v mesečnih antecipatnih obrokih. Glede organistove službe naj se učitelj pobota z občinarji.

V istem času so uživali učitelji na nor-

malkah v Trstu od 400 do 450 gl. letno, pomočniki 200 gl. V Istri (v Piranu) so prejeli v mestih okrog 300 letnih goldinarjev; na Krasu različno, do 250 gl. s stanovanjem in biro.

Navsezadnje pa se zdi, da so okoliški učitelji časom vendarle dosegli draginjsko doklado. Vsaj v dekretu imenovanja škedenjskega učitelja l. 1858. je brati, da mu magistrat nakazuje 250 gl. letne plače in 20% draginjske doklade, ter da bo prejemal za organistovo službo 100 gl. letno. Računimo k temu 40 gl. nagrade za nedeljsko šolo, tedaj je mož skupno prejemal na stalnih dohodkih 440 gl. letno poleg prostega stanovanja; v onih časih pač lepa plača.

O učiteljskih ženskih ročnih del, oziroma kakor so jih nazivali „industrialnih“ učiteljicah, doznavamo toliko, da so okrog l. 1853. prejemale 75 gl. letne nagrade. Leta 1864. jih je bilo šest v vsej okolici s plačo letnih 100 goldinarjev.

Leta 1868. po sklepu dobe je magistrat določil okoliškemu učiteljem letne plače 450 gl. Za službo organista pa naj se pobotajo s cerkvijo. Odpade — vkljubo skupni prošnji okoliškega učiteljstva (5. avg. 1869.) — remuneracija za pouk v ponavljalni šoli.

Vzgojo, ki so jo uživali todobni laični učitelji, pojasnjuje okrožnica iz leta 1828., ki

Preden nadaljujemo, spregovorimo še par besed k temu članku!

Boli vas, gospodje! Počemu si želite nas? Če nas niste dosej poznali, vas tudi sedaj ne potrebujemo.

Počemu ta strah pred naprednim učiteljstvom? Saj imate vendar vso moč v rokah; saj dosežete vse, vse, kar hočete?

Le enega niste v stanu doseči: Značajev, resničnih značajev vam ni mogoče pridobiti, niste jih v stanu premagati — pač pa ubiti, a le telesno in gmotno ubiti in ne moralno ali duševno!

Zaman so vsi vaši upi, da uničite „Zavezo“, zaman vsa nada v to, ker „Zaveza“ sloni na ramah jeklene značajnosti kranjskega naprednega učiteljstva, sloni na ramah primorskega in štajerskega slovenskega naprednega učiteljstva, h kateremu imate še manj dostopa nego do poštenja kranjskega naprednega učiteljstva.

Niste nas premagali s sirovo silo, ne bodejte nas drugače. Bojujmo se dalje! Mi imamo še dovolj moči in sile za nadaljni boj!

Zatorej vse vaše podlo natoleevanje naših voditeljev ne bo doseglo svojega namena, ker oni so svobodno izvoljeni možje — svobodno mislečega slovenskega naprednega učiteljstva.

Naše delo je čisto, pošteno in odkrito stanovsko delo!

Le spomnite se, kako ste sami imenovali vse klerikalne člane deželnega šolskega sveta častnim članom Slomškove zveze na zadnjem občnem zboru; kako ste kar na debelo hoteli zainteresirati „slovensko avnost“ za sveto učiteljsko stvar, kako ste pri tem mislili le na protekcijo v deželnem šolskem svetu in pri deželnem odboru na račun svojih naprednih stanovskih tovarišev, kako ste mislili pri tem le na nagrado za eksekutorstvo, ki ga uganjajo, ti klerikalni člani nad naprednim učiteljstvom v deželnem šolskem svetu — pozabljali ste pa pri tem na ljudstvo in se mu odtujevali in celo nahujskani po klerikalnih škodljivcih učiteljskega stanu ste obličali z gnojnico lastne stanovske tovariše in s tem sebel!

Zaradi tega stojite v slovenski javnosti danes brez moči; par protežejev, učiteljsko vprašanje se pa ni pomaknilo za klerikalne vlade niti za korak naprej, ker Slomškariji nimajo pri njem sploh ničesar govoriti, kar nam dokazujejo predlogi Bregarja na Brezjah, ki jih je sprejela Slomškova Zveza, so jih pa z Jakličem in Ravnikarjem vred ravno klerikalni poslanci v deželnem zboru zavrgli in jim postavili ravno nasprotujoča določila.

Tako prehajamo k drugemu delu „Slovenčevega“ članka:

Strah pred našimi zborovanji:

„Z vsako glavno skupščino se liberalno učiteljstvo oddaljuje masi naroda za kilometre. Tudi letos ne kaže boljše. Zborovali bodo v Trstu. Z ladjo se bodo vozili o Binkočih zavezarski skupščinariji po morju, pa pili bodo in se nekoliko zavrteli. Na programu letošnje skupščine so dali namreč tudi ples. C. kr. ravnatelj Schreiner je čutil potrebo, da podpira naznanja termin (navadno v jeseni; sep., okt.) za polaganje izpitov učit. kandidatov. Zahteva se dopolnjeno 20. leto, eno leto prakse, kakor pomočnik, suplent, provizorični učitelj, oziroma šestmesečni tečaj preparandije s srednje dobrim izpričevalom. Izpite so polagali pred višjim šolskim nadzorstvom; drugih izpitov ni nihče zahteval.

Šestmesečni tečaj je bil pridelen c. kr. glavni normalni. L. 1848. postane preparandija enoletna, l. 1849. dvoletna. Med njenimi predmeti je tudi pouk v slovenščini.

Od okoliških učiteljev se je zahtevalo znanje nemščine, slovenskega in italijanskega jezika.

Za preparande Trsta in Gorice je obstajalo od l. 1847. sem dvajset stipendijev, po 60 gld. eden. Te stipendije so l. 1850. skrčili na 12 po 100 gld. Pripravnikom pa je bilo naloženo, da morajo slušati predavanja v kmetijstvu in — če niso bili jezika že prej zmožni — tudi ona v slovenščini. Obiskovati so morali tudi glavno glasbeno šolo. Vse to se je posebno uvaževalo pri podeljevanju štipendijev.

Z dekretom nastavljeni šolski pomočniki so bili začasno oproščeni vojne službe.

Za nadaljno izobrazbo učiteljstva šolske oblasti niso prvotno prav nič skrbele. Redka hvala in gosta graja naj bi naganjali učiteljstvo k mehanski pridnosti v šoli. O samizobrazbi

liberalna učiteljska stremjenja. Zavezarija ne bo rešena z njegovim referatom, istotako ne vprašanje o „šolah delavnicah“. Liberalno učiteljstvo ne bo imelo pri udeležbi šolskega vprašanja na Slovenskem nobene besede. Vsi „učeni“ referati Zavezarjev so pljunek v morje, to je treba povedati, da si ne bo kdo kaj domišljeval v Trstu.

Slovensko ljudstvo si bo v sporazumu s krščansko mislečim učiteljstvom napravilo izvrstno šolo. Zavezariji naj le urejujejo šolsko vprašanje tam ob bregovih Jadranskega morja magari do sodnega dne. Slovensko ljudstvo jih bo lahko pogrešalo vsaki čas brez najmanjše škode.

Bojite se naših zborovanj! Počemu to? Saj imate vendar svoja impozantna zborovanja, o katerih piše o obilni udeležbi itd. „Slovenec“ vedno na dolgo in široko.

Saj Slomškova Zveza vidno napreduje; saj je „krščansko-mislečega“ učiteljstva vedno več! Vaše vrste se množijo!

Ali se bojite resnega dela?

Ali se zavedate, da so vaša zborovanja prisiljena; da so poročila vaših zborovanj pesek v oči zasleplencem; da je vsaka vaša beseda — laž. Kaj je pečica vaših podružnic proti impozantnemu številu naših podeželskih društev; kaj njih zborovanja proti nebroju zborovanj naših društev, ki se vrše leto za letom? In mi ne delamo z njimi toliko kriki!

V delu je moč!

Naših referatov se bojite! Bojite se li moči duha? Se li zavedate duševnega uboštva in nesamostojnosti vašega dela?

Gotovo se zavedate tudi naše življenske sile, ki jo ima izmed učiteljskih organizacij edino Zaveza, medtem ko Slom. zveza nima niti nje kali. Iz lastne sile, od lastne moči in od lastnega dela živimo!

Zapomnite si: Le ona strokovna ali stanovska organizacija, ki je zasnovana v to svrhu lahko prospere; organizacija, ki pa nosi že v jedru kal koristolovstva in političkega strankarstva, pa nosi s tem tudi kal smrti in pogube.

Naše strokovno delo je nestransko in zavzema strogo kulturno smer, in to je naša življenska moč, potom katere se mi dvigamo.

Kulturni boj je boj vaše pogube in boj naše zmage.

Iz vaših besed vidimo, da se ga bojite, ker se bojite svetlobe. Mi vstajamo, in vas je strah — — —

Napredna javnost za napredno učiteljstvo.

In kakor nam je od klerikalne javnosti prihajal strah in so odmevali iz njenega časopisja napadi na nas zaradi zborovanja, tako so nam prihajali iz naprednega časopisja simpatični glasovi pozdravljanja našega dela.

Tu zavist in blatenje, tam odkritosrčne simpatije, resno in stvarno ocenjevanje našega pomena in našega vztrajnega dela.

To zbuja v nas zavest resnosti in smotrnosti in daje novih moči in moralne opore naši jeklenosti za nadaljni boj.

niti govora! Učiteljstvo menda v onih časih ni niti toliko hrepelo po nji, tedanje šolske oblasti pa bi jo prej kone ovarale. Škofjski konzistorij predpisuje v okrožnici 7. avgusta 1828., št. 2256, sledeče: 1. Okrožni šolski ogleda naj pregleda šolske knjižnice in naj predloži seznamek njihovih knjig uradu za revizijo knjig. Iz šolskih knjižnic (določenih učiteljem) naj odstrani ne samo prepovedanih knjig, temveč tudi knjige z opazko „transeat“. 2. Istotako naj postopa s knjigami, ki bi v prihodnje prirasle knjižnici. 3. Okrožni šolski ogleda naj v sporazumu s škofjskim konzistorijem razsodi, je li taaliona knjiga sploh koristna mladini ali učiteljstvu. 4. Neposredni nadzorniki šolskih knjižnic so dušni pastirji in kateheti. 5. Pri letni šolski vizitaciji naj okrožni šolski ogleda pregleduje šolske knjižnice.

Temu odluku dostavlja okrožni šolski ogleda iz svojega žepa še zahtevo, da morajo posveti učiteljstvu v poslati še poseben seznam svojih zasebnih knjižnic!

Škedenjski učitelj je poslal na ta ukaz seznam knjig svoje zasebne knjižnice, ker šolske tedaj v Škedenju itak ni bilo. Iz seznama posnemamo, da je knjižnica škedenjskega učitelja štela 30 knjig, večidel učenih tekstov, slovnice, slovarjev in šolskih predpisov. Za enkrat je bila tedaj nevarnost „transeat“ ali celo „pre-

Kdo je odvrčal ljudstvo od učiteljstva in zbujal nezaupanje do njega?

To je tisto satansko „katoliško“ časopisje, ki je dan na dan blatilo učiteljski stan in šolo, ki je hujskalo ljudstvo zoper učiteljstvo in šolo in ga je z demagoštvom sililo k dejanju, ki je naravnost narodu v pogubo.

Kako je bilo ozadje temu sistematičnemu hujskanju zoper učiteljski stan po klerikalnem časopisju, to vemo dobro in smo ga že v uvodu opisali.

Žurnalistika, ono podlo pačenje javnega mnjenja in demoralizovanje ljudske mase, je umetno uprizarjalo oni „prepad“ — o katerem še danes razni zakotni pisarji pišejo na široko — med ljudstvom in učiteljstvom.

Toda danes so napočili drugi časi in učiteljstvo bo pobilo tudi te zakotne žurnalističke pisarje in demoralizatorje ljudske misli in volje, ker bo samo poseglo v žurnalistiko.

Z organizovanjem samostojnim žurnalističkim delom bo strlo to učiteljstvo blatenje učiteljskega stanu in šole in bo pobilo javno mnjenje, ki ga o tem napravijo in napravljajo razne zgrešene eksistence — nerazsodnim masam naroda.

Vse napredno slovensko časopisje je letos pozdravilo simpatično naše zborovanje! V času sirovega inkvizitorstva nad našim stanom in v času najhujšega pritiska in hujskanja zoper naš stan je to lep uspeh.

Prepričani smo, da je to prvi korak k delu, ki ga je dolžno slovensko napredno časopisje izgotoviti skupno in vzporedno z naprednim učiteljstvom, da zatre sedanjost demoralizacijo, ki se je ugnezdila v slovensko žurnalistiko!

Sistematično in organizovano naše žurnalistiško delo bo iztrebilo iz slovenske javnosti že globoko se zajedlo prokletstvo žurnalističke osebnosti in nepoštenosti in bo ustvarilo zopet javno moralno — poštenosti.

Žurnalistika ni podlo roko delstvo, temveč je delo srca in vesti, delo ljubezni za dobrobit domovine!

Le brezdomovinec je žurnalistika izbruh njegovih strasti in roko delstvo maščevalnosti!

Pred zborovanjem.

Že dan pred začetkom zborovanja se je zbralo mnogo naprednega učiteljstva v Trstu. Prišlo je prej v Trst, da čimdlje diha zrak svobodnega mesta in živi na svobodnih tleh.

Zvečer so se zbrali udeleženci k prijateljskemu sestanku s tržaškimi kolegi in kolegijami v Narodnem domu.

Kako prijetno se počuti človek med svojimi odkritosrčnimi ljudmi, daleč proč od gnusnega, strankarskega boja.

Da, tudi tu smo dospeli ravno pred boj. Ozračje je bilo prepojeno z nestrpnim pričakovanjem in še večja napetost je vladala nego pri nas doma, kjer se koljemo med seboj.

Ljutejšega boja je pričakovati nego pri nas! A ta boj je vse drugačen, ta boj je vse drug — to se čuti že iz diha vsakega posameznega prebivalca tega svobodnega mesta.

To je jekleni boj tržaškega slovenstva; vztrajni boj za narodne pravice zatiranega slo-

venskega naroda, odkritosrčen in značajan boj za svojo domovino in ne gnusni strankarski boj narodnega izdajalstva!

Pred državnozbornskimi volitvami smo zborovali!

Pred ljuto narodno borbo smo zborovali; v tem resnem času, ko so bile vse oči slovenskega naroda uprte na naše meje, ki so s smrtnim strahom pričakovale odločilnega trenutka bodočnosti in usode našega naroda — v tem resnem času je slovensko napredno učiteljstvo zborovalo na eni najvznejših obmejnih točk našega naroda, kjer leži temelj za našo narodno trgovsko in obrtno in gospodarsko bodočnost — v Trstu, in je polagalo temelje narodni kulturi.

Pričetek zborovanja.

Seja upravnega odbora.

Ob 8. uri zjutraj dne 4. t. m. se je sešel upravni odbor k sveji seji. Na tej seji so pripravili in redigirali predloge in poročila za sejo delegacije. Določili so se tudi predlogi, ki jih upravni odbor prijavi glavnemu zborovanju.

Seja delegacije.

Predsednik otvori zborovanje.

Predsednik tov. L. Jelenc:

Slavna delegacija!

V imenu upravnega odbora Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev, ki je sklical današnje delegacijske seje, pozdravljam vse delegate in delegatkinje prav iz srca.

K 23. seji se je zbrala danes Zavezina delegacija, da ji položi upravni odbor in vodstvo Zaveze račun o svojem delovanju v minuli upravni dobi. Sodili bode, smo li delovali v Vašem smislu, smo li storili vse, kar ima biti v prosep narodnega šolstva in v korist našemu stanu.

Zbrali ste se pa tudi, da daste upravnemu odboru in vodstvu navodilo za prihodnje delovanje, da jima začrtate pot po katerem naj hodita, da dosežeta najlepših, najboljših, trajnih uspehov na šolskem polju. Vi ste posredovali med društvii, ki so Vas poslala danes na obalo sinje Adrije, in med Zavezo. Le v edinosti, v slogi med seboj in s solidarnim nastopom vseh naših organizacij bomo odbijali silovite napade svojih zakletih načelnih sovragov. (Burno odobravanje.) Če bomo cepili svoje moči, ne bodo imeli uspeha naši naporii in razpadla bo naša organizacija. Take poizkuse si sme dovoljevati učiteljstvo velikih narodov; če bi jih hotelo v tem posremati maloštevilno slovensko učiteljstvo, bi bil to naš pogin. Zato me je v srce zabodel separativizem, ki se je bil pojavil lansko leto v naših vrstah.

Vi, cenjeni delegati in delegatkinje, imate priliko in moč, da v kali zatrate vsak separatistični pojav! Ne cepimo moči, lne bodimo kranjski, primorski, štajerski, temveč edino-slovenski učitelji. Vedno naj nam bo pred očmi rek: Concordia parvae res crescut, discordia maximae dilabuntur. (Ploskanje.)

Današnje delegacijske seje pa čaka še druga velevažna naloga.

šolskega ogleda, od šole do šole. Med temi:

1. L. 1836. osem zvezkov Herm. Ozechevega navodila za pouk gluhonemih. Pa se je že pri teh prigodila mala nezgoda. Od osmih zvezkov se je povrnilo le pet. Zato takoj okrožnica vsem okoliškim učiteljem, naj vpošljejo nemudoma še zaostale tri okrož. šol. ogledi, ker jih mora potom škofjskega konzistorija vrniti c. kr. guberniji — (kjer so brčkone obležali vsi skupaj pozabljeni.)

2. L. 1838. kroži Fel. Freysauffov pouk slepeev.

3. L. 1846. naznanja višje šolsko nadzorstvo, da so izšle A. M. Slomškove „Drobntinee“ za l. 1846. Cena 40 kr. Oglase naj se naročniki.

4. Od l. 1853. naprej skozi nekaj let cirkulira „Šolski prijatelj.“

5. L. 1856. vdobi vsak italijanskega jezika zmocen učitelj po en istisk neke italijanske spisane brošure o čebeloreji.

Če to ni ravno vse, mnogo več menda ni bilo.

Po sklepu dobe je magistrat zahteval, da se nanovo imenovano učiteljstvo usposobi tekom dveh let v italijanskem jeziku kakor učenem predmetu, ter v okrožnici 2. novembra 1868 priporočal, naj se učitelji vzdržujejo vsakega strankarstva. (Dalje.)